

Hoge commissaris the Djakarta (Hirschfeld) aan minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Van Maarseveen), 9 augustus 1950

Referte mijn telegram 369.

Ik deel U mede, dat ik heden volgend telegram van Scheffelaar ontving:

'Nr. FC/M/3. Open. Van Generaal-Majoor Scheffelaar aan HC.

Sta op het punt het pantsermateriaal voor zover aanwezig op dringend verzoek van UNCI over te dragen aan APRIS, zijnde dit een der voorwaarden voor cease fire. Naar aanleiding van hetgeen reeds gebeurd is bestaat bij mijn troepen het allergrootste wantrouwen tegenover APRIS-leiding. Uit naam van mijn onderhebbende militairen, hunne vrouwen en kinderen en uit naam van de Ambonese en Nederlandse burgergemeenschap doe ik een zeer dringend beroep op Uw Excellentie's tussenkomsst, opdat het pantsermateriaal, dat met een bezwaard hart doch loyaal zal worden overgedragen, niet zal worden gebruikt tot vernietiging van hen, die vertrouwen stellen in U als de hoogste vertegenwoordiger van de Koningin.'

Ik heb dit telegram met Alons, Paulussen en Gieben besproken. Wij kwamen tot de conclusie dat de redactie van dit telegram ingegeven zal zijn door de psychologische situatie die in Makassar heerst en Scheffelaar zal dit telegram vermoedelijk ter geruststelling aan verschillende personen in Makassar getoond hebben.

Dit telegram bereikte mij niet via de Kortenaer, doch via de militaire verbindingdienst. Naar aanleiding daarvan heb ik aan de Kortenaer het volgende geseind:

'Verzoeker persoonlijk Scheffelaar mede te delen, dat ik zijn open telegram ontvangen heb en daarvan werk maak. Ik stel prijs op persoonlijk commentaar van Scheffelaar op het door hem geseinde wantrouwen van de inwoners van Makassar en wil gaarne weten of Scheffelaar volledige bewegingsvrijheid heeft en of cease fire in afspraak met APRIS is vastgelegd en van kracht is.'

Dit telegram werd in code aan de Kortenaer geseind. Ik achtte deze vragen nodig om beter op de hoogte te komen en meer te weten over de bewegingsvrijheid van Scheffelaar. Daarnaast heb ik aanleiding gevonden het telegram van Scheffelaar aan Hatta toe te zenden met een brief, waarvan het zakelijke gedeelte luidt:

'Naar aanleiding van dit telegram zou ik willen opmerken, dat cease fire orders jl. Zondag zowel van Nederlandse als van Indonesische zijde zijn uitgevaardigd en dat daarbij geen condities werden gesteld. Wanneer ik uit dit telegram afleidt dat Scheffelaar berust heeft in de voorwaarde om het aanwezige pantsermateriaal over te dragen, dan neem ik aan, dat hij zulks gedaan heeft om erger te voorkomen. Ik betreur dat APRIS-leiding te Makassar het stellen van voorwaarden nodig heeft geoordeeld en spreek het vertrouwen uit, dat de vrees der in het telegram genoemde groepen te Makassar ongegrond zal blijken te zijn.'

Daarnaast werd Doolittle hierover ingelicht. Doolittle heeft Schürmann toegezegd aan de vijf Milobs, die 10 dezer om 6 uur via Balikpapan zullen reizen, te zullen opdragen van APRIS-commandant Makassar gedaan te krijgen, dat de overgegeven pantserwagens op een afzonderlijke plaats zullen worden opgeslagen en daar onder controle blijven van Milobs. Ik hoop dat deze medewerking van UNCI resultaat zal afwerpen.

Wellicht ten overvloede wijs ik erop, dat Scheffelaar m.i. de enige man is, die de situatie in Makassar kan beoordelen en dat ik volledig vertrouwen stel in zijn beleid. Vergeten mag niet worden, dat het pantsermateriaal in Makassar voor 26 Juli aan APRIS overeenkomstig de afspraak had moeten worden overgedragen. Toen KNIL-commandant daartoe wilde overgaan, hadden Ambonese KNIL-militairen dit met geweld verhinderd en KNIL-commandant was hiertegen niet opgewassen. Dit is bij APRIS bekend en hoewel dit alles kort voor 26 Juli gebeurde, heeft Scheffelaar er onmiddellijk werk van gemaakt om KL-leiding in Makassar te versterken. Voordat dit geëffectueerd kon worden barsste de bom. Het hier bedoelde

indisciplinaire optreden der Ambonezen vond in feite plaats toen men in Makassar nog niet wist dat ik met Hatta overeenstemming had bereikt over de regeling, die na 26 Juli zou gelden.

Vervolgens deel ik U mede de Kortenaer gevraagd te hebben contact op te nemen over de positie van de burgerbevolking, waarbij ik niet alleen naar Nederlanders informeerde, doch ook naar andere vreemdelingen.

Tenslotte vermeld ik nog, dat Milobs Makassar een telegram zond aan Milex Board Djakarta, dat sinds 9 Augustus 6 uur 's morgens geen gevechten in Makassar meer plaatsvinden en cease fire order werkt.

APRIS heeft demarcatielijn ingenomen 200 yards buiten omgrenzing der kampementen. Dit telegram kreeg ik langs niet officiële weg in handen.